

продуктивності так і по якості м'яса. При інтенсивному вирощуванні абердин-ангусси відрізняються від своїх аналогів меншими показателями продуктивності, тоді як ангуси навпаки, проявляють більш високу енергію росту, і характеризуються більш постною говядиною.

Ключеві слова: порода, м'ясна продуктивність, жир, жива маса, убойна маса, туша.

Kolesnik O. I. MEAT PRODUCTIVITY OF BULLS OF ABERDEEN ANGUS BREED OF VARIOUS ORIGINS

Research results of meat productivity of Aberdeen Angus bulls of British selection and Ukrainian Angus reared breed have been presented in the article.

Aberdeen Angus breed is one of the most spread one in many countries of the world and also in Ukraine. It belongs to the small breeds: live weight of cows is 400-450 kg, live weight of sires is 800-900 kg. This is due to their intensive selection by precocity which effected on animals' susceptibility to early adiposity. Breeding the cattle of Ukrainian Angus meat breed plays an important role in the present conditions. The work on its breeding is at the initial stage. High meat quality (marbling, softness, succulence) has been shown in comparative estimation of meat productivity of these breeds. However, the significant difference in biological maturity of meat in correspondence with the protein and the fat has been found. In animals of reared Angus breed it comprises 2:1, in Aberdeen Angus - 1:2. In animals of reared Angus breed it comprises 2:1, in Aberdeen Angus - 1:2. As a result of feed costs for 1 kg of growth and cost is lower that supplies profitability of beef production. Meat of these animals contains less fat and corresponds to all consumers' demands.

Crossbred bulls of Aberdeen Angus breed of British selection of Angus type of American origin differed as for heavier and meaty carcasses in comparison with analogues of other groups that have been proved in researches. The difference in weight at the age of 15 months was 34,8 кг (11,6 %) and at the age of 18 months - 83,4 кг (13,4 %).

It should be noted that bulls of small type of British origin had high amount of visceral fat that certified about precocity and time for slaughter in younger age i.e. at the age of 15 months they reached slaughter conditions which were peculiar for the adult animals. The slaughter output has been increased on account of higher yield of raw fat at the age of 18 month.

The bulls of tested groups (II-nd and III-rd) at all age periods significantly exceeded their peers of small type as for meat productivity and have been sold for meat consumption as heavy cattle.

Key words: breed, meat productivity, fat, live weight, slaughter weight, carcass.

Дата надходження до редакції: 19.07.2016 р.

Рецензенти: доктор с.-г. наук, професор В.М.Кандиба
доктор с.-г. наук, професор Є.І.Чигринов

УДК639.2/3

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РИБНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ

Н. О. Марценюк, к.с.-г.н., доцент,

В. П. Марценюк, к.с.-г.н., доцент,

Національний університет біоресурсів та природокористування України

А. В. Пекарський, к.с.-г.н., доцент Сумський національний аграрний університет

Проаналізовано динаміку вилову риби у водоймах України. Представлені кількісні та вартісні показники різних видів риби. Встановлено, що в 2015 році в Україні було вилучено близько 74 тис. тонн риби. Із внутрішніх водойм вилов складав 38,5 тис. тонн, що становило 43,5% від загального вилову. З прісноводних риби найбільше було вилучено товстолобика, а з морських – бичка. Крім того, здійснено огляд ринку рибної продукції, дана оцінка сучасному стану рибної галузі та визначені шляхи подальшого її розвитку.

Ключові слова: внутрішні водойми, вилов риби, прісноводні та морські види риби, рибний ринок, імпорт, вартість, попит, споживання.

В сучасних умовах ефективна діяльність виробництва неможлива без проведення попередніх досліджень попиту в кожному сегменті споживчого ринку. Дослідження всіх сегментів ринку риби та рибної продукції шляхом вивчення попиту споживачів дає можливість виявити мотиви, що спонукають людей купувати той чи інший продукт, дізнатися, чому віддається перевага в

процесі придбання [2,3,7].

Рибний ринок України поки що далекий не тільки від насичення, але навіть і від мінімального задоволення внутрішніх потреб населення країни. З іншого боку, саме його недостатній розвиток (порівняно, наприклад, з тваринництвом або навіть агропромисловим комплексом) робить його досить привабливим для інвестицій - на

середню та довгострокову перспективу [4,5,7].

Матеріали та методи досліджень. Здійснювали порівняльний та статистичний аналіз вилову в 2015 році згідно загальноприйнятих методик. Вивчали динаміку вилову риби в Україні, рівень споживання та сучасний стан рибної галузі в цілому. Дослідження проводили із застосуванням монографічного, економіко-статистичного та інших методів.

Результати досліджень. За даними Держкомстату, рівень споживання рибної продукції на душу населення України за минулі роки складав 15,1 кг, але за підсумками 2015 року середнє споживання риби знову знизилосся з 15 до 11-12 кг/люд [1,6,7].

Споживання риби та морепродуктів на душу населення в нашій державі не досягає раціональної міжнародної фізіологічної норми – 20 кг

на рік. При тому, що мінімальні норми споживання риби становлять 12 кг. В деяких країнах Європи споживання риби складає від 24 до 35 кг на душу населення.

Причини зрозумілі: через девальвацію гривні риба значно подорожчала, а так як наші громадяни зараз масово економлять, навіть на їжі, тому вони вимушені купувати дешеві замітники морепродуктів.

Україна продовжує бути імпортозалежною від поставок риби (імпортні поставки досягали уже 75%). Щорічно в Україні знижується вилов риби, в 2015 році було виловлено всього 88,55 тис. т. (без урахування тимчасово окупованої території, Автономної Республіки Крим і м. Севастополя.), що на 59,5% нижче порівнюючи з 2010 року, а в порівнянні з попереднім, 2014 р., — на 3 %.

Таблиця 1

Динаміка вилову водних живих ресурсів, т [1, 7].

Роки	В тому числі за видами водойм				в т.ч. риба	
	Всього	у внутрішніх водних об'єктах	у виключній (морській) економічній зоні України	у виключно (морських) економічних зонах інших держав		у відкритому морі
2010	218681	38364	69725	110592	-	215017
2011	211182	37574	74870	98738	-	205285
2012	203926	41569	63454	98903	-	195490
2013	225802	45695	78848	96578	4681	216354
2014	91252	39612	22181	20263	9196	80958
2015	88552	38507	34205	15840	-	73963

За підсумками 2015 року велика частина вилову риби припадала на підприємства двох регіонів - Одеської області (22245 тонн) та Запорізької області (22522 тонн).

Із внутрішніх водойм у 2015 році було виловлено 38,5 тис. т., що становило 43,5% від загального вилову. З прісноводних водойм було виловлено 37,3 тис. т. Основну масу вилову з прісних водойм формували ставові господарства та вилов із водосховищ, які в сукупності вилували майже 32,8 тис. т, що складало 87,8% (рис. 1).

Коропових риб було виловлено в 2015 році 34,2 тис. т., з них основну масу складали товстолобик 11,5 тис. т, або 33,7%, короп (сазан) 9,8 тис. т – 28,6 % та карась 5,3 тис. т – 15,5 %. Інші види коропових займали в структурі вилову всього 22,2 % (рис.2).

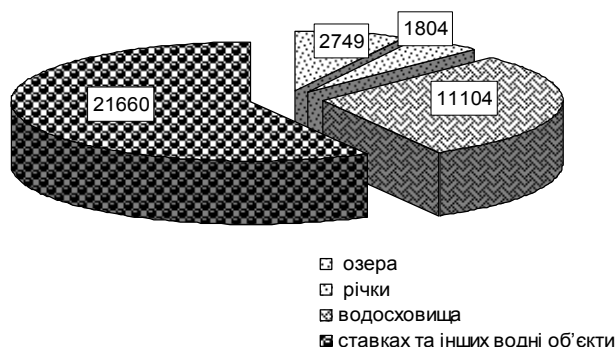

Рис. 1. Вилів риби у прісноводних водоймах України в 2015 р., тонн

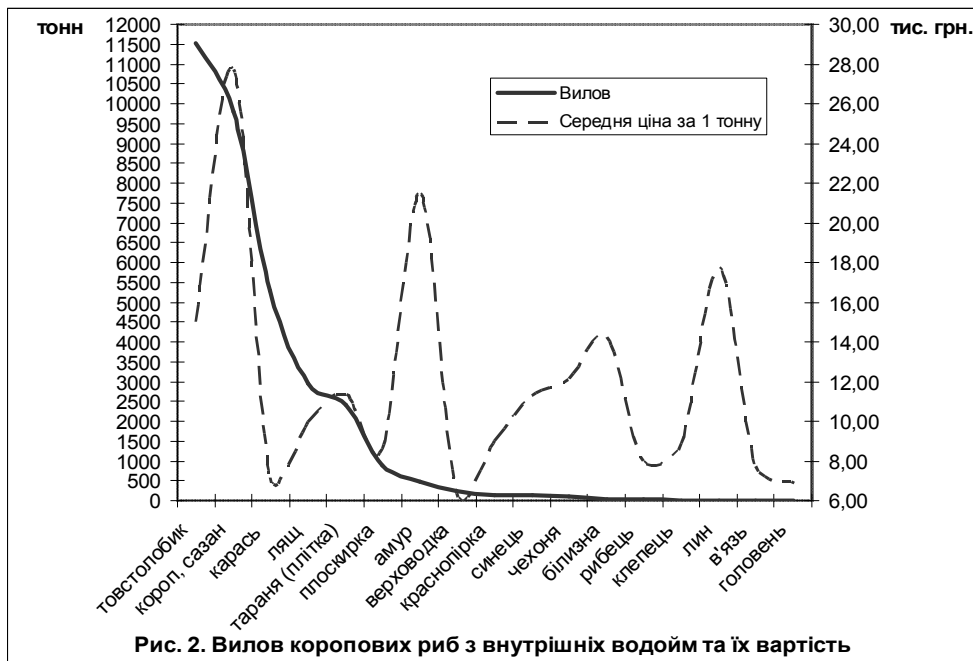

Рис. 2. Вилів корошових риб з внутрішніх водойм та їх вартість

Слід відмітити, що вилів таких риб, як в'язь, чехоня та білізна збільшився в 2015 р. порівнюючи з 2014 р в 1,5-3 рази.

Ціна прісноводної риби коливалася в межах 6,2 – 27,7 тис. грн. за 1 т. Найдорожчими були короп, білий амур та лин.

Ціни на корошових видів риб в 2015 р в порівнянні з 2014 р зросли в середньому на 43 %.

Найбільше зросла ціна на білізну у 2 рази, практично не змінилася ціна верховодки, чехоні та лина і, навпаки, знизилася на 25 % вартість головня.

З хижих прісноводних риб найбільше було вилівлено судака 733 т. Вилів щуки, сома та окуня був практично на однаковому рівні і склав 270-297 т (рис. 3).

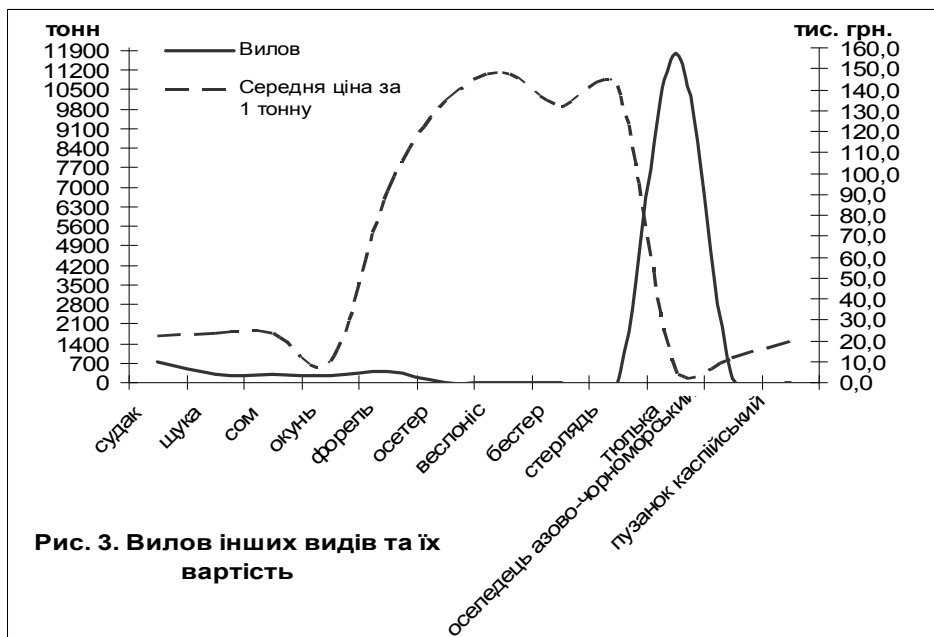

Рис. 3. Вилів інших видів та їх вартість

Середня ціна 1 тонни риби була на рівні 22,5-23,8 тис. грн., лише середня окуня складала 9,9 тис. грн. Порівнюючи середню вартість 1 тонни риби з 2014 р., слід відмітити, що вона виросла на всі зазначені види риб, в середньому на 25,3 %. Найбільше здорожчання відбулося вартості судака та окуня на 41,5 та 36,3 % відповідно.

Група лососевих в основному була представлена одним представником фореллю, її вилів в минулому році становив 405 тонн.

З осетрових риб в 2015 році вирощували та вилівлювали із штучних водойм осетрів, веслоносів, бестерів та стерлядь. В сукупності було вирощено та вилівлено всього 36 тонн осетрових риб.

Найбільшу частку у вилові осетрових займали осетри та веслоноси, їх вилов складав 25 т, або 69,4 % від загального вилову осетрових риб (рис. 3).

З оселедцевих переважала тюлька, яка практично складала основну масу вилову 11,8 т, або 98,6%.

Середня ціна на лососеві та осетрові риби є традиційно найвищою. Так, середня вартість 1 тонни форелі становила 91,1 тис. грн. і зросла в порівнянні з попереднім роком на 94,8 %.

Вартість осетрових риб в 2015 р. була на рівні 134,5-148,2 тис. грн. за 1 тонну. Найдорожчими були веслоніс та стерлядь. Середня ціна групи осетрових риб 2015 р., порівнюючи з 2014 р. зросла в 2,7 рази. В основному підвищилася вартість веслоноса в 3,1 та осетра – 2,3 рази, дещо збільшилася вартість стерляді – на

34,8 % та практично не змінилася вартість бестера.

З оселедцевих риб найдорожчим був пузанок каспійський 19,6 тис. грн./т., а найдешевшою тюлька – 6 тис. грн./т. В загальному вартість оселедцевих риб зросла на 78,4 %.

Морські види риб в загальному вилові риби склали 31 %. З них основну масу займав бичок 15,6 тис. т, або 68,2 %. Кілька та хамса в сукупності склали 2,9 тис. т, або 12,6 %.

Середня вартість морських риб була в межах 1,3-35,5 тис. грн. Найдорожчими були камбала, кефаль та скат ціна яких була в межах 23,1-35,5 тис. грн. / т (рис.4).

Водні безхребетні у вилові склали всього 14,6 тис. т, або 16,5 %. Основну масу водних безхребетних становили ракоподібні та молюски 13,1 та 0,9 тис. тонн.

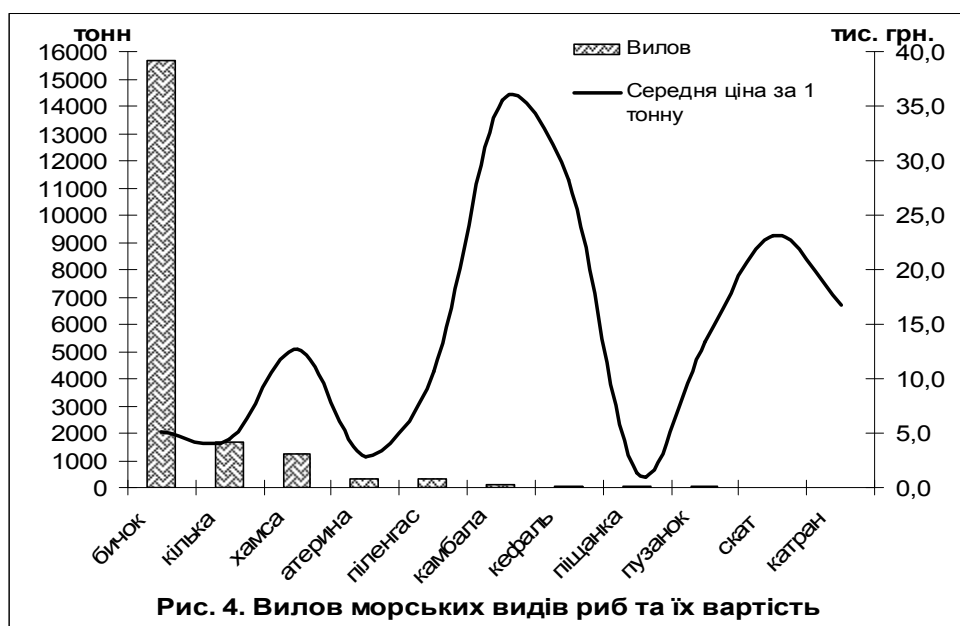

Рис. 4. Вилів морських видів риб та їх вартість

З ракоподібних 98,2 % займав криль. Лише незначну частину склали креветки та раки.

Молюски були представлені у вилові мідіями та рапанами, вилов яких був незначний 0,5 та 0,4 тис. т. В структурі вилову 59,3 % становили мідії та 40,7 % - рапани.

Рибне господарство України забезпечує лише одну третину потреби населення в рибі і морепродуктах, решта, 2/3 приходить за кордону, здебільшого у замороженому вигляді.

Зниження попиту відобразилось на показниках імпорту. В 2013 р. в Україну було ввезено 329,8 тис. т мороженої риби, в 2014 р. - 245,2 тис. т, а у 2015 р. — 164,8 тис. т., що на 50% та 25,6 % менше в порівнянні з попередніми роками.

Імпорт охолодженої рибної продукції знизився з 23,3 тис. т. в 2013 р. до 9 тис. т в 2015 р., тобто в 2,5 рази. Лідирує в поставках Норвегія з часткою в імпорті 88,3 %.

Філе та іншого м'яса риби Україна в 2015 закупила на 67,2 % менше, ніж у 2014 р. Трійку

країн-імпортерів з майже однаковими частками склали В'єтнам (25,6 %), Норвегія (24,2 %) та Ісландія (20,8 %).

Враховуючи ситуацію, яка склалася на ринку рибної продукції імпортери були вимушені переглянути асортимент та збільшити частку більш дешевих сортів риби таких як хек, минтай, мойва та ін. та зменшити – дорогих: сьомга, тунець, форель та ін.

Здешевшення імпорту відстежується і в цифрах митної статистики [1,6]. В 2013 р. середньостатистичний кілограм мороженої риби, яка завозилась в нашу країну, коштував 1,7 \$, в 2014 р. він здешевшав до 1,56 \$, а в 2015 — до 1,08 \$. Середня вартість імпортової охолодженої риби за цей час упала с 6,4 \$ до 5 \$/кг.

Але, враховуючи наскільки за цей час подешевшала гривня, для більшості українців це все одно імпортна риба дорога. Імпортери стверджують, що не лише нестабільна гривня впливає на вартість рибної продукції, але й 10 % ввізне

мито. Так 1 кг прибалтійської корюшки коштує 24 грн. Але з врахуванням всіх податків після перетинання кордону він дорожчає на 20 грн., якщо додати мінімальну рентабельність та інтерес роздрібною торгівлі виходить ціна за 50 грн./кг, а через курс гривні в 2016 році риба подорожчає ще як на 15-20 %.

Нині ринок рибної продукції ділять п'ять найбільших дистриб'юторів: «Українська Східна Рибна Компанія», «Скандинавія-Фіш», «Міжнародна група морепродуктів», «Кліон» і «Рікон». За підрахунками експертів, їх частка на ринку складає понад 75 %.

Традиційно в нашій країні споживаються океанічні сорти риби. Наприклад, близько 20% обсягу імпорту припадає на океанічного оселедця, якого в Україні немає. Найбільшим постачальником мороженої риби в Україну залишилася Норвегія. Торік на цю скандинавську країну припало 27,73 % імпорту. Серед інших країн-імпортерів можна виділити Естонію, Литву, Ісландію, Іспанію, США та інші країни

За оцінками експертів, в Україні імпортна риба в минулому році зайняла близько 75 % загального обсягу споживання рибної продукції. Власна ж сировинна база з кожним роком все більше згасає, а показники виробництва не вселяють оптимізму.

Висновки: Виходом із такої ситуації може стати відродження сировинної бази і розвиток аквакультури. На ринку риби та морепродуктів України частка вітчизняного вилову складає незначну частину, показуючи все більше щорічне зниження.

Вітчизняна риба може стати альтернати-

вою імпорту, вона також дорожчає, але ціни ростуть не так швидко, як в завезеній риби. Однак внутрішнього виробництва поки недостатньо, щоб наситити потреби ринку. В наших підприємств вперше з'явилася можливість взяти в оренду частину моря і розводити морських видів риби. Чорне море, ідеально підходить для різних видів камбал, сибірського осетра, райдужної форелі, лосося, мідій і навіть устриць *Grassotrea Gigas*. Саме за такою схемою працюють європейських країнах — там 70 % риби вирощується штучно. Хоча є сумніви що розведення риби масово привабить інвесторів. Потрібно щоб минуло 7-8 років, перш ніж рибна ферма почне приносити дохід. Тому вкладати «довгоочіпні» інвестиції в нестабільний ринок ризиковано.

Однак, Україна має величезний потенціал використання внутрішніх водоем у напрямку розвитку рибальства та рибозаводництва. Так, в Україні понад 400 тис. гектарів лиманів, озер і відокремлених водоем та близько 700 тис. гектарів водосховищ, рибопродуктивність яких може бути підвищена за рахунок інтенсифікації. Збільшення обсягів вирощування риби в 1,5-2 рази - до 60-65 тис. т - це реальна можливість вітчизняної аквакультури. з урахуванням збереження біологічної рівноваги і збереження навколишнього середовища.

Незважаючи на всі оптимістичні прогнози Україна буде залишатися імпортозалежною країною ще деякий час. В умовах постійного зростання цін на світовому ринку і в зв'язку зі скороченням квот на вилов риби у Світовому океані назріває питання про оптимізацію процесів зі створення сучасної та дієвої вітчизняної аквакультури.

Список використаної літератури:

1. Добування водних біоресурсів за 2015 р. / Державна служба статистики України. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Мазур Ю.П. Маркетингові дослідження ринку рибної продукції / Ю.П. Мазур // Зб. наук. праць УДАУ. — Умань: Вид-во УДАУ, 2007. — № 65.— С. 233-237.
3. Маєвська Т. Перспективи розвитку ринку рибних товарів в Україні / Т. Маєвська // Товари і ринки, 2011. — №2. — С. 53-61.
4. Смирнюк Н.І. Забезпеченість населення України рибою та рибною продукцією на сучасному етапі становлення ринкових відносин / Н.І. Смирнюк, І.В. Буряк, Н.О. Марценюк // Рибогосподарська наука України. — Київ: Вид-во ІРГ УААН, 2007. — № 1. — С.76-82.
5. Соловійов О.І. Ринок риб: вивчення проблеми споживання продовольчих товарів / О.І. Соловійов, Ю.А. Сергєєва, Є.С. Денєжкіна // Маркетинг в Україні, 2005. — №2. С. — 8-14.
6. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. — Режим доступу : <http://www.sfs.gov.ua>
7. Офіційний сайт Державного агентства рибного господарства України. — Режим доступу : <http://www.darg.gov.ua>

References:

1. Dobuvannya vodnih bloresurslv za 2015 r. / Derzhavna sluzhba statistiki UkraYini. — Rezhim dostupu : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Mazur Yu.P. Marketingovl doslIdzhennya rinku ribnoYi produktsiYi / Yu.P. Mazur // Zb. nauk. prats UDAU. — Uman: Vid-vo UDAU, 2007. — # 65.— S. 233-237.
3. Maevska T. Perspektivi rozvitku rinku ribnih tovarlv v UkraYinl / T. MaEvska // Tovari l rinki, 2011. — #2. — S. 53-61.
4. Smirnyuk N.I. Zabezpechenlst naselennya UkraYini riboyu ta ribnoyu produktsiEyu na suchasnomu etapl stanovlennya rinkovih vidnosin / N.I. Smirnyuk, I.V. Buryak, N.O. Martsenyuk // Ribogospodarska

nauka UkraYini. – KiYiv: Vid-vo IRG UAAN, 2007. – # 1. – S.76-82.

5. Solovyov O.I. Rynok rib: vivchennya problemi spozhivannya naseleennyha prodovolchih tovariv / O.I. Solovyov, Yu.A.Sergeeva, E.S. Denezhkina // Marketing v Ukrayini, 2005. – #2. S. – 8-14.

6. Ofitslyniy sayt DerzhavnoYi flskalnoYi sluzhbi UkraYini. — Rezhim dostupu : <http://www.sfs.gov.ua>

7. Ofitslyniy sayt Derzhavnogo agentstva ribnogo gospodarstva Ukrayini. — Rezhim dostupu : <http://www.darg.gov.ua>

Марценюк Н. А., Марценюк В. П., Пекарський А. В. АНАЛІЗ СОВСРЕМЕННОГО СОСТОЯНИЯ РЫБНОЙ ОТРАСЛИ В УКРАИНЕ

Проанализирована динамика вылова рыбы в водоемах Украины. Представлены количественные и стоимостные показатели различных видов рыб. Установлено, что в 2015 году в Украине было выловлено около 74 тыс. тонн рыбы. Из внутренних водоемов вылов составлял 38,5 тыс. тонн., что составило 43,5% от общего вылова. Из пресноводных рыб наиболее было выловлено толстолобика, а из морских - бычка. Кроме того, осуществлен обзор рынка рыбной продукции, дана оценка современному состоянию рыбной отрасли и определены пути дальнейшего ее развития.

Ключевые слова: внутренние водоемы, лов рыбы, пресноводные и морские виды рыб, рыбный рынок, импорт, стоимость, спрос, потребление.

Martseniuk N. O., Martseniuk V. P., Pekars'kyu A. V. ANALYSIS OF MODERN STATE OF THE FISHING INDUSTRY IN UKRAINE

The analysed dynamic of the catch of fishing in the waters of Ukraine. The presented quantitative and cost parameters of different species of fish. In the 2015 in Ukraine was caught about 74 thousand tons of fish. With inland waters catch was 38.5 thousand tons, accounting for 43.5% of the total catch. The most the caught with freshwater fish have been bighead carps, and from the sea - goby fish. Also conducted market survey of fish products, assessed the current state of the fishing industry and the ways of its further development.

Key words: inland waters, fishing, freshwater and marine species of fish, fish market, import, price, demand, consumption.

Дата надходження до редакції:

Рецензенти: доктор б.н., професор Ю. В. Бондаренко

к. б. н., доцент П. Г. Шевченко

УДК 636.4.082

ЗВ'ЯЗОК БІОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТА УМОВ УТРИМАННЯ З ПРОДУКТИВНИМИ ЯКОСТЯМИ СВИНОМАТОК

А. О. Онищенко, к.с.-г.н.

Б. Д. Чертков, к.с.-г.н.

Інститут свинарства і агропромислового виробництва НААН

А. В. Коробка, к.с.-г.н.

Полтавська Державна аграрна академія

Наведені результати досліджень з вивчення зв'язку біологічних особливостей і умов однофазного утримання з елементами диференційованої годівлі на продуктивні якості свиноматок. Встановлено переважання молочної продуктивності свиноматок в умовах однофазного утримання з елементами диференційованої їх годівлі.

Встановлено, що жирномолочність свиноматок залежить від кількості молочних залоз у частках вимені та їх розміщення.

Встановлено високу статистично достовірну кореляційну залежність між кількістю молочних залоз в частках вимені і кількістю вмісту жиру в молоці, отриманого з часткою вимені з однією молочною залозою ($r = + 0,868$ при $p < 0,001$), двома молочними залозами ($r = + 0,814$ при $p < 0,001$) і трьома молочними залозами ($r = + 0,842$ при $p < 0,001$).

Ключові слова: однофазне утримання, молочність свиноматок, диференційована годівля, частки вимені.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. У свинарстві основне завдання науки і практики полягає в ефективному використанні породного, біологічного та генетичного потенціалу, що дозволяє отримати максимальну продуктивність шляхом повноцінної ди-

ференційованої годівлі свиней в умовах нових альтернативних маловитратних, енергозберігаючих технологій.

Необхідно брати до уваги тісний зв'язок рівня годівлі та молочної продуктивності свиноматок, а також умов утримання тварин.

В останні роки в усьому світі особлива ува-